

Interpellasjon: Bærekraftig mat i kommunen

Til kommunestyremøtet i Songdalen 22. juni 2016

Matproduksjon- og forbruk har konsekvenser for vårt felles livsgrunnlag, egen helse, og våre medskapninger. Helse- og miljømyndighetene anbefaler redusert kjøttforbruk. Kommunene må ta sitt ansvar ved å legge til rette for sunne og bærekraftige matvalg på kommunale spisesteder.

Mat er helt essensielt – i alles hverdagsliv, i folkehelse, og også i forhold til miljø og bærekraft. Viktige grep kan være å spise lokal eller kortreist mat, satse på økologisk produksjon, og på beiter og grasforing for dyrene. Samtidig er det å spise mindre kjøtt noe av det viktigste hver og en av oss kan gjøre for å redusere klimagassutslippene. Omtrent 15% av de globale, menneskeskapte klimagassutslippene kommer fra kjøtt- og melkeproduksjon. Hvis alle nordmenn kutter ut kjøtt en dag i uka, tilsvarer det å fjerne 200.000 biler fra veiene¹.

Kostholdsending mot mer plantebasert mat er et av de mest kostnadseffektive tiltakene for å redusere klimagassutslipp i Norge.² Husdyrproduksjon er i dag ansvarlig for nærmere 14% av de norske klimagassutslippene. Til sammenligning gir utslipp av et kilo CO₂-ekvivalenter rundt 500 gram protein fra erter og bønner, mens det bare gir 7 gram protein fra storfekjøtt.³ I motsetning til mange andre klimatiltak koster det lite å endre kosthold mot mer vegetabilsk mat, det kan tvert imot føre til innsparinger i form av lavere utgifter til mat og lavere helseutgifter.

Regjeringen fremmer nå forslag om ny lov om offentlige anskaffelser. Lovendringen slår fast at offentlige oppdragsgivere skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å **reducere miljøpåvirkning** og fremme **klimavennlige løsninger** der det er relevant. Dokumentasjonen for at miljøkravene burde inneholde økt fokus på vegetarmat er sterk.

I dag brukes 70 % av alt jordbruksareal til oppdrett av husdyr, men bidrar samtidig bare med 17 % av den gjennomsnittlige energien fra kostholdet på verdensbasis. På grunn av vårt energirike kosthold med mye kjøtt beslaglegger nordmenn i dag halvparten av det dyrkede arealet vi trenger til egen mat i utlandet, og bidrar til store mengder import av soya fra tidligere regnskogområder i Brasil. Dersom alle skulle ha et kjøttforbruk på høyde med det vi har i Norge, ville det vært mat til langt færre enn verdens befolkning. Redusert kjøttforbruk vil også begrense antall dyr som må leve sine liv i stadig mer intensive driftssystemer som setter store begrensninger for dyrevelferd.

Mer vegetarisk er også et godt helsetiltak, Helsedirektoratets kostholdsråd anbefaler å begrense mengder bearbeidet kjøtt og rødt kjøtt, samt øke inntaket av vegetabilske matvarer. Forskning viser at et høyt inntak av mettet fett fra animalske produkter er en hovedårsak til de stadig mer utbredte livsstilssykdommene som overvekt, diabetes, hjerte- og karsykdommer og noen typer kreft.⁴

I Sverige har allerede 40 % av alle kommuner innført en kjøttfri dag eller redusert kjøttforbruket tilsvarende på andre måter. I Oslo og Bergen kommune ble det allerede i 2012/13 vedtatt at vegetarisk mat skal være tilgjengelig ved siden av kjøtt/fisk hver

¹ Framtiden i våre hender/Klimakalkulatoren: <http://www.framtiden.no/201409246561/aktuelt/mat/kjottfri-dag---200.000-farre-biler.html>

² Miljødirektoratet. 2014. Kunnskapsgrunnlag for lavutslipp utvikling.

³ Gonzales et al. 2011. Protein efficiency per unit energy and per unit greenhouse gas emissions: Potential contribution of diet choices to climate change mitigation.

⁴ <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/kosthold-og-ertering/kostrad-fra-helsedirektoratet>

dag i kommunens kantiner, nå har Oslo gått enda lenger ved å innføre en fast vegetardag. Det samme har Fredrikstad.

Vegetarisk mat i kommunal sektor styrker ikke bare fokus på miljø og helse, men bidrar også til å øke matmangfoldet og sikre forbrukerrettighetene. Valgfrihet burde ikke være en rettighet forbeholdt de som vil spise kjøtt, men også for de som ikke kan eller vil spise kjøtt av etiske, religiøse, helsemessige eller miljømessige årsaker. Dette burde gjenspeiles i utvalget på kommunale spisesteder, med påbud om valgfrihet, inkludert vegetariske valg i alle kommunale kantiner.

Spørsmål:

- Hvordan er tilbudet av vegetarmat i Songdalens kommunale kantiner og virksomheten ellers? Har kommunens ansatte, eldre og andre muligheten til å velge mer plantebasert kost om de ønsker det?
- Hvordan er andelen av økologisk og lokal/kortreist mat?
- Har kommunen noen oversikt over dette, eller kompetanse til å ivareta miljø- og helsemessige hensyn i matserveringen?⁵
- Hva vil ordføreren gjøre for at kommunal matservering blir mer klimavennlig?

Forslag til vedtak:

1. Kommunen jobber for å øke andelen vegetarisk mat til 20 % for å bidra til å nå nasjonale mål for klimagassutslipp og bedre folkehelsen.
2. Vegetarisk mat skal gjøres tilgjengelig ved siden av kjøtt/fisk hver dag i kommunens kantiner.
3. Kommunen skal fremme vegetarisk mat en dag hver uke, for eksempel hver mandag⁶, ved å gi en positiv oppfordring til å velge vegetarisk.
4. Politiske møter i kommunen skal ha matservering i tråd med anbefalinger fra miljø- og helsemyndighetene, og alltid inkludere et vegetarisk alternativ.

*Hildegunn Marie Tønnessen Schuff,
Miljøpartiet De Grønne*

⁵ Debio-info kan komme og holde kurs for kantiner og storkjøkken for å lære personalet om vegetarmat og økologiske ingredienser. Dette har så langt vært gratis. Her kan Marte von Krogh kontaktes på 944 25 979 eller marte@debio.no.

⁶ *Meatless Monday* er en internasjonal kampanje for å redusere kjøttforbruket i mange land, i Norge kjent som *Kjøttfri mandag*.